

सद्घर्षमा कलमले सम्भयो लुम्ले कविता गाउँ

पोखरापत्र संचाददाता

पोखरा, १५ चैत

एकात्मक आकाशमा बादल फटान् सकेन अकात्मक पोखरेली कवि कलाकारको मनको बादल कोरेनाले फटाल्न सकेन। उजा कविताप्रेमी प्राप्त साधकको उत्सवको दिन चैत्र १५ उत्सव बन्न सकेन।

कवि कलाकार लुम्ले कविता गाउँ पुन सकेनन्। यथापि सधर्षमा कलम साहित्य समाजले लुम्ले कविता गाउँ धोषणाको दिन विविध कोणबाट गौचन र कविता गाउँको स्मरण गरेको छ।

कविता गाउँका प्रणेता विनोद गौचनका दाजु विश्वमोहन गौचनले विनोदका विविध आयाम र स्वभावका बाटे चर्चा गरे। उनले विनोदलाई साधनामा घडीको सुई सर्दीको आवाज पनि अधिक लागेर व्याटी निकालेर राखेको स्मरण गरे। उनले थपे-सबैले बजारमा घर खोज्ये विनोद बजारमा कोलाहल भयो भन्दै शान्त ठाउँ खोज्दै तीन ठाउँमा घर सन्चो। अन्तराष्ट्रिय

नेपाली साहित्य समाज गणकी प्रदेश समितिका अध्यक्ष दुर्गाबहादुर शाह बाबाले विनोद गौचनका विनोदप्रियता र साहित्यप्रियता को लगाप स्तुत्य रहेको बताए। जरोलुप्पो संरक्षण साहित्य समाज नेपालका महासचिव मदन भण्डारीले गौचनको पोखरामा फूल फुल्दैन भित्रको भावभीमा केन्द्रित उनको योगदानको स्मरण गर्न आवश्यक रहेको औल्याए। गीतकार सुमन श्रापितले विनोद गौचनसँग आफूले कही समय संगत र साहित्यक कर्म गर्न पाउँ आफ्ना लागि सौभाग्य रहेको बताए। साहित्यकार रामनाथ अधिकारी सांगीले नेताको

गहारीले कवि कलाकार भोकभोकै मर्न परेकोमा चिन्ता व्यक्त गरे। गजल संस्था पोखराका पूर्व सह-सचिव विष्णु बास्तोलाले विनोद गौचनका विविधलाई आम जनमानसमाभ पुच्याउन पोखरेली जानुपर्ने विचार राखे। धार्मिक अभियन्ता वेदनिधि शर्मा अधिकारीले गौचन परिवारको साथर सहयोगले आफ्नो जिन्दारीमा दूलोमहत्वराखेको बताए। संस्थाका संस्थापक अध्यक्ष असफल गौतमले गौचनको योगदानलाई जीवन्त तुन्याउन लुम्ले कविता गाउँलाई त्रियाशील गराउन आवश्यक रहेको जिकिर गरे।

संस्थाका अध्यक्ष कृष्ण

दुबेर बालकको मृत्यु

पोखरापत्र संचाददाता

तनहुँ १५ चैत

जिल्लाको गौँपालिका-१ भापुटारामा आज सात वर्षीय बालकको दुबेर मृत्यु भएको छ।

सोही स्थान निवासी देउबहादुर गागा मगरका छोरा डिक्सनको इनारामा दुबेर मृत्यु भएको हो। स्थानीयले पानी प्रयोग गर्न खेनेको इनारामा दुबेर मृत्यु भएको

स्थानमारको लोकतान्त्रिक आन्दोलनप्रति कांग्रेसको ऐक्यवद्धता

रासस

काठमाडौं, १५ चैत

नेपाली कांग्रेसले समर्थन र ऐक्यवद्धता जनाउने नीति कांग्रेसले लिए आएको छ। "स्थानमारको पछिलो 'कु' लगते विरोध प्रकट गरेर त्यहाँ भइहेका बठनाक्रमलाई हामी निरन्तर नियालहेका छौं। सैनिक सत्ताले मच्चाएको रक्तपात रोकन स्थानमारका जनताको पक्षमाविद्यभवाट आवाज उद्ध अत्यावश्यक भएको छ",

विजितिमा उल्लेख छ। दमनविरुद्ध लोकतन्त्रका पक्षमा फेरी पनि आफ्नो अधिमत प्रकट गर्दै स्थानमारका जनताका पक्षमा प्रष्ट रूपमा उभिएर आवश्यक अन्तर्राष्ट्रिय पहलकदमी गरिरुन्ने आवश्यकता र अभियन्ताका पक्षमा ऐक्यवद्ध हुन कांग्रेसले सबै दल, सङ्घसङ्घरा र सरकार समेतलाई अपिल गरेको छ।

पनि हुने लोकतान्त्रिक आन्दोलनप्रति

समर्थन र ऐक्यवद्धता जनाउने

नीति कांग्रेसले लिए आएको

छ। "स्थानमारको पछिलो 'कु'

लगते विरोध प्रकट गरेर त्यहाँ

भइहेका बठनाक्रमलाई हामी निरन्तर

नियालहेका छौं। सैनिक सत्ताले

मच्चाएको रक्तपात रोकन स्थानमारका

जनताको पक्षमाविद्यभवाट आवाज

उद्ध अत्यावश्यक भएको छ",

विजितिमा उल्लेख छ।

दमनविरुद्ध लोकतन्त्रका पक्षमा फेरी पनि आफ्नो

अधिमत प्रकट गर्दै स्थानमारका

जनताका पक्षमा प्रष्ट रूपमा उभिएर

आवश्यक अन्तर्राष्ट्रिय पहलकदमी

गरिरुन्ने आवश्यकता र अभियन्ताका

पक्षमा ऐक्यवद्ध हुन कांग्रेसले सबै

दल, सङ्घसङ्घरा र सरकार समेतलाई

पुनःस्थापित गर्न स्थानमारको

सैनिक सत्तामाथि विश्ववाप्ती रूपमा तीव्र

दबाव बढाउन आवश्यक देखिएको

उल्लेख गरेको छन्। विश्वभर जहाँ

पनि हुने लोकतान्त्रिक आन्दोलनप्रति

समर्थन र ऐक्यवद्धता जनाउने

नीति कांग्रेसले लिए आएको

छ। "स्थानमारको पछिलो 'कु'

लगते विरोध प्रकट गरेर त्यहाँ

भइहेका बठनाक्रमलाई हामी निरन्तर

नियालहेका छौं। सैनिक सत्ताले

मच्चाएको रक्तपात रोकन स्थानमारका

जनताको पक्षमाविद्यभवाट आवाज

उद्ध अत्यावश्यक भएको छ",

विजितिमा उल्लेख छ।

दमनविरुद्ध लोकतन्त्रका पक्षमा फेरी पनि आफ्नो

अधिमत प्रकट गर्दै स्थानमारका

जनताका पक्षमा प्रष्ट रूपमा उभिएर

आवश्यक अन्तर्राष्ट्रिय पहलकदमी

गरिरुन्ने आवश्यकता र अभियन्ताका

पक्षमा ऐक्यवद्ध हुन कांग्रेसले सबै

दल, सङ्घसङ्घरा र सरकार समेतलाई

पुनःस्थापित गर्न स्थानमारको

सैनिक सत्तामाथि विश्ववाप्ती रूपमा तीव्र

दबाव बढाउन आवश्यक देखिएको

उल्लेख गरेको छन्। विश्वभर जहाँ

पनि हुने लोकतान्त्रिक आन्दोलनप्रति

समर्थन र ऐक्यवद्धता जनाउने

नीति कांग्रेसले लिए आएको

छ। "स्थानमारको पछिलो 'कु'

लगते विरोध प्रकट गरेर त्यहाँ

भइहेका बठनाक्रमलाई हामी निरन्तर

नियालहेका छौं। सैनिक सत्ताले

मच्चाएको रक्तपात रोकन स्थानमारका

जनताको पक्षमाविद्यभवाट आवाज

उद्ध अत्यावश्यक भएको छ",

विजितिमा उल्लेख छ।

दमनविरुद्ध लोकतन्त्रका पक्षमा फेरी पनि आफ्नो

अधिमत प्रकट गर्दै स्थानमारका

जनताका पक्षमा प्रष्ट रूपमा उभिएर

आवश्यक अन्तर्राष्ट्रिय पहलकदमी

गरिरुन्ने आवश्यकता र अभियन्ताका

पक्षमा ऐक्यवद्ध हुन कांग्रेसले सबै

दल, सङ्घसङ्घरा र सरकार समेतलाई

पुनःस्थापित गर्न स्थानमारको

सैनिक सत्तामाथि विश्ववाप्ती रूपमा तीव्र

दबाव बढाउन आवश्यक देखिएको

उल्लेख गरेको छन्। विश्वभर जहाँ

पनि हुने लोकतान्त्रिक आन्दोलनप्रति

समर्थन र ऐक्यवद्धता जनाउने

नीति कांग्रेसले लिए आएको

छ। "स्थानमारको पछिलो 'कु'

लगते विरोध प्रकट गरेर त्यहाँ

भइहेका बठनाक्रमलाई हामी निरन्तर

नियालहेका छौं। सैनिक सत्ताले

मच्चाएको रक्तपात रोकन स्थानमारका

जनताको पक्षमाविद्यभवाट आवाज

उद्ध अत्यावश्यक भएको छ",

विजितिमा उल्लेख छ।

दमनव

घरमा छैन् परेवा र गाँथली, बनमा छैन् ढिकुर र मालचरी

| रासस

म्यादी, १५ चैत

कुनै समय थियो, गाँथलीको चिरबिर र परेवाको माकुर...कुरु...जुन घरमा सुनिन्छ, त्यहाँ घर लिच्छिङको हुन्छ, त्यहाँ सह बसेको हुन्छ भनेर विश्वास गरिन्थ्यो।

समय बदलियो। समयसँग हाम्रा पुख्याली मान्यता र श्रृंति परम्पराको कथनभित्र रहेका ज्ञानका अथाह भण्डार पनि विस्मितिको गर्भमा पुरैर्दै गए।

धार्मिक, सामाजिक र वातावरणीय महत्वसँग जोडिएका कैयौं आनुवांशिक सोतहरू हराउँदै गए। ऐथन विविध लोप भए। मानवीय जीवनलाई प्रकृतिको सुरक्षा लयमा फर्किन्दै गर्नुपर्ने घरपालुवा वा बनमा आश्रित पक्षीको चिरबिर अब खोज्दै जाँदा पनि सुनै नपाइने अवस्थामा पुगे। वातावरणीय असन्तुलन र मानवीय कमजोरीका कारण 'मान्छेका साथी, दुःख सुखका सारथी' मानिने घरचरी र बनचरी म्यादीका गाउँबस्ती र बनजड

गलबाट लोप हुने अवस्थामा पुगेका छन्। शान्ति र प्रेमको प्रतीकसमेत मानिने घर पालुवा पक्षी परेवा र परिश्रम र सहकालको प्रतीक मानिने गाँथली अब म्यादीका गाउँबस्तीमा देखिन छाडेका छन्। त्यसैगरी बनपाखामा बासस्थान (गुँड) बनाएर बस्ने ढिकुर, डाइग्रे, भैंगरा र मालचरीलगायतका पक्षीहरू हराउँदै गरपछि बनजड्गल पनि सुनसानजस्तै लाग्न थालेको स्थानीय बासिन्दा बताउँछन्।

घरमा परेवा र गाँथली पाल्ने संस्कृति नासिँदै गएको बन तथा वातावरण क्षेत्रको अध्येता चन्द्रमणि सापकोटाले बताउनुभयो। जोडी बनाएर बस्ने परेवा र गाँथलीले मानवबस्तीको विस्तार, पक्षीको घर निर्माण, चरन क्षेत्र अभावलगायतका पक्षीहरू गत वर्षदेखि अत्यन्त थेरै मात्र देखिने गरेको रोहोटेका स्थानीय चन्द्रबहादुर धिमिरेले बताउनुभयो।

प्रकृतिका सङ्घर्षमानिने यस्ता बनरी नास हुनुमा मानवीय कारण नै प्रमुख रहेको बन डिभिजन नफाल्ने गरेमा घरचरीको संरक्षण गर्न सकिने वातावरण संरक्षका अभियानकर्ता सापकोटाको भनाइ छ। गुँड नजिक अर्को गुँड बनाउने, आवतजावत गर्ने मार्गमा कुनै अवरोध नगर्ने, घरमा कीरा मानिने विशादी प्रयोग नार्ने, हिलो भएको ठाउँमा अन्य फोहर नफाल्ने गरेमा घरचरीको संरक्षण गर्न सकिने वातावरण संरक्षका अभियानकर्ता सापकोटाको भनाइ छ। त्यसैगरी अवैधरूपमा गरिने चोरी शिकारीलाई नियन्त्रण गरी आहार र बासस्थानको अभाव हुन नदिने हो भने बनचरीलाई जड्गलमानै संरक्षण गर्न सकिने निमित्त प्रमुख खनालले बताउनुभयो।

र परम्परागत भनाइमा परेवा र गाँथली मार्दा पाप लाने बताउन्छ तर पछिल्लो समय पूजा गर्ने, भाकल चढाउने नाममा गाउँधरमा कतैकैतै मात्र पाइने परेवा नासिँदै गएका छन् भने औषधि हुन्छ भनेर गाँथलीको समेत शिकार गर्न थालिएको स्थानीय वासीले बताएका छन्। विश्वामी महामारीका रूपमा फैलिएको कोरोना भाइरसको सङ्क्रमणबाट बचन्का लाग्न गत वर्ष चैतावाट गरिएको बन्दावादीका कारण गाउँमा फर्केका युवाले बनका पक्षीको शिकार गरेर दिन बिताउने गरेका कारण म्यादीका जड्गलबाट बचन्को बनाइ थियो।

दुई वर्ष अधिसम्म वनमा पाइने ढिकुर, कलिज, तित्रो र मालचरीलगायतका पक्षीहरू गत वर्षदेखि अत्यन्त थेरै मात्र देखिने गरेको रोहोटेका स्थानीय चन्द्रबहादुर धिमिरेले बताउनुभयो। प्रकृतिका सङ्घर्षमानिने यस्ता बनरी नास हुनुमा मानवीय कारण नै प्रमुख रहेको बन डिभिजन

कार्यालय म्यादीका निमित्त प्रमुख सन्तोष खनालले जानकारी दिनुभयो। मानवीय स्वार्थ र लापरवाहीका कारण बनचरीको बासस्थान नास हुने र अवैधरूपमा शिकार गर्ने प्रवृत्तिले जड्गलबाट बनचरी हराउँदै गएको उहाँको भनाइ थियो।

मानवीय लापरवाहीका कारण लोप हुन लागेका घरचरी र बनचरीको संरक्षणका लागि बेलामा सचेत हुनुर्न बन तथा बातावरण क्षेत्रका अगुवाहरूले भनाइ छ। गुँड नजिक अर्को गुँड बनाउने, आवतजावत गर्ने मार्गमा कुनै अवरोध नगर्ने, घरमा कीरा मानिने विशादी प्रयोग नार्ने, हिलो भएको ठाउँमा अन्य फोहर नफाल्ने गरेमा घरचरीको संरक्षण गर्न सकिने वातावरण संरक्षका अभियानकर्ता सापकोटाको भनाइ छ। गुँड नजिक अर्को गुँड बनाउने, आवतजावत गर्ने मार्गमा कुनै अवरोध नगर्ने, घरमा कीरा मानिने विशादी प्रयोग नार्ने, हिलो भएको ठाउँमा अन्य फोहर नफाल्ने गरेमा घरचरीको संरक्षण गर्न सकिने वातावरण संरक्षका अभियानकर्ता सापकोटाको भनाइ छ।

तालीम लिएर स्वरोजगार बने प्रयास

| पोखरापत्र संवाददाता

दमौली, १५ चैत

तनहुँको म्यादे गाउँपालिका-४ का महिलाले तालीम लिएर स्वरोजगार बने प्रयास गरेको छन्। गाउँपालिकाले सञ्चालन गरेको गुडिया तथा सजावट सामग्री निर्माण तालीम लिएर यहाँका महिला स्वरोजगार बन खोजेका हुन्। स्थानीय वासी सुकला सुनारले अब घरमै बसेर पनि दुई चार पैसा कमाइ घरको दैनिकी चलाउन सकिने

हो। नगरपालिकाका १४ वटै वडाबाट रिसेडले अपाइगता भएका व्यक्तिको निर्माण गरी प्रति वर्ष तालीम लिएर स्वरोजगार बने प्रयास गरेको छन्। गाउँपालिकाले आलेले सीप सिक्कर व्यवसाय शुरू गर्ने बताउनुभयो।

ग १ उँ प १ ल क १ ले गरिबी निवारणका लागि लघुउद्यम विकास कार्यक्रममार्फत दश दिने गुडिया तालीम आयोजना गरेको थियो। गाउँपालिकाका उद्योग शाखा प्रमुख प्रदीप न्यौपानेले महिलालाई उद्यमी बन सधाउने उद्देश्यसहित तालीम आयोजना गरिएको जानकारी दिनुभयो।

तालीम लिएर स्वरोजगार बन खोजेका हुन्। स्थानीय वासी सुकला सुनारले अब घरमै बसेर पनि दुई चार पैसा कमाइ घरको दैनिकी चलाउन सकिने

सन्देशका रुपमा फागु मनाउने गरिएको हो। विशेषगरी युवतीलाई लोलामा पानी भेरेर एक हप्ता अधिरेखि नै फागु पूर्णिमामा तडकभडक रोकिंदै आएको थियो। गत वर्षदेखि नै नेपाल कोरोनाको उच्च जोखिममा रहेकाले प्रत्येक वर्ष क्रमशः : सभ्य रुपमा मनाउन थालिएको छ।

केही वर्षअधिसम्म फागु पूर्णिमा (होली) मा मानिसको इच्छाविपरीत रङ दल्ने पानीका लोला हान्ने गरिन्थ्यो। तीन चार वर्ष त्यस्तो काम रोकिएको छ। केही वर्षदेखि नै फागु पूर्णिमामा तडकभडक रोकिंदै आएको थियो। गत वर्षदेखि नै नेपाल कोरोनाको उच्च जोखिममा रहेकाले प्रत्येक वर्ष क्रमशः : सभ्य रुपमा मनाउन आह्वान गरेको थियो। पर्वका अवसरमा आज फागु खेल्ने प्रायः बालबालिका भेटिए। बालबालिकाले पनि विगतमा जस्तो सङ्कमा हिँड्ने मानिसलाई रङ दल्ने र पानीका लोला हान्ने गरेन्। गाडी रिजभ गरेर होली खेल्दै हिँड्ने मानिसको भीड नग्न देखियो। गौशाला चोकमा फागु पर्व मनाइहेका युवा सुरेश नेपाल चिनजानका साथीभाईबीच मात्र पर्व मनाउने सङ्कमा सर्वारी र पैदल यात्रा गर्नेलाई केही नारेको बताउनुहन्छ। चिसो कायमै रहेका कारण पानी छ्यादा कोरोनाका जीवाणुले असर गर्न सक्ने भएकाले पनि आम मानिस गत वर्षदेखि नै फागु खेल्न सचेत भएका देखिन्दून्। उपत्यकामावायु प्रदूषण बढेकाले पनि आम मानिस घर बाहिर निस्किएन्। वसन्त ऋतुको आगमनसँगै आपसी मेलमिलाप र सदभावनाको

कहाँ पनि नविसाई ल्याइएको दश पाथी चामलको भात र एउटा रङ्गाको मासु खुवाई सैनिक अस्पतालीन्द्रियको रुपमा बाहिर निस्कन नसक्ने वातावरण बनाइन्थ्यो। यस वर्ष फागु पर्वकै दिन पनि सहज रुपमा हिँड्डुल गर्ने सकेको चीर अस्पतालमा बिरामी भेरेटर फर्कुनुभएकी सानु चालिसेले बताउनुभयो।

यस पर्वका अवसरमा आज काठमाडौंको वसन्तपुरमा उपस्थित मानिसले वातावरणलाई नै रङ्गीचर्णी तुल्याउँदै त्यहाँ गाडिएको चीरलाई 'गुरुमात्र' रुपमा बनाइ नेपाली बालबालिकाले चालिसको काममा आउने विश्वासका साथ लुछाउँदै गरी लिने र अनिष्ट ठर्च भनी चीरोको खरानीको टीका लगाइन्छ। फाल्गुन शुक्ल अष्टमीका दिन वसन्तपुरिस्थि गर्दै त्यहाँ गाडिएको चीरमा राखिएका ध्वजापाताकाहरू औषधोपचारको काममा आउने विश्वासका साथ लुछाउँदै गरी लिने र अनिष्ट ठर्च भनी चीरोको खरानीको टीका लगाइन्छ।

यस पर्वका अवसरमा श्रीकृष्ण भगवान्नलाई मार्न केशद्वारा पठाइन्दै गरिएको रुपमा बनाइ नेपाली बालबालिकाले चालिसको काममा आउने विश्वासका साथ लुछाउँदै गरी लिने र अनिष्ट ठर्च भनी चीरोको खरानीको टीका लगाइन्छ।

सन्देशका रुपमा फागु मनाउने गरिएको हो। विशेषगरी युवतीलाई लोलामा पानी भेरेर एक हप्ता अधिरेखि नै फागु पूर्णिमामा तडकभडक रोकिंदै आएको थियो। गत वर्षदेखि नै नेपाल कोरोनाको उच्च जोखिममा रहेकाले प्रत्येक वर्ष क्रमशः : सभ्य रुपमा मनाउन आह्वान गरेको थियो। पर्वका अवसरमा आज फागु खेल्ने प्रायः बालबालिका भीड नग्न देखियो। गौशाला चोकमा फागु पर्व मनाइहेका युवा सुरेश नेपाल चिनजानका साथीभाईबीच मात्र पर्व मनाउने सङ्कमा सर्वारी र पैदल यात्रा गर्नेलाई केही नारेको बताउनुहन्छ। चिसो कायमै रहेका कारण पानी छ्यादा कोरोनाका जीवाणुले असर गर्न सक्ने भएकाले पनि आम मानिस गत वर्षदेखि नै फागु खेल्न सचेत भएका देखिन्दून्। उपत्यकामावायु प्रदूषण बढेकाले पनि आम मानिस घर बाहिर निस्किएन्। वसन